

Dixi 2. « præceptis specialibus; quia si domi tuæ consuetudine derogatum sit alicui præcepto juris communis, et aliò venias, ubi illud viget, eodum obligaberis. Ratio est, quia lex juris communis est universalis, et obligat omnes sine ordine ad locum. Laym. c. 12. n. 3.

Unde resolvitur hic Casus :

« Belga aliquis veniens Coloniam, v. gr. tenetur istic sabbatis inter Nativitatem Christi, et Purificationem abstinere a carnis, quia privilegium ejus comedendi tunc carnes non est personale, sed locale : ideoque exspirat extra locum. Laym. loc. cit.

DUBIUM IV.

An Peregrini teneantur præceptis juris communis, si non sint in usu in loco, ubi morantur?

161. — « RESP. Non teneri. Ratio est, quia tunc valet privilegium locale, quo frui possunt omnes, qui in loco morantur. Ita Sanchez 2. mor. c. 12. Suar. Laym. etc.

Unde resolvuntur sequentes Casus :

« 2. Si Germanus per Hispaniam transeat, potest sabbatis vesci intestinis animalium. Idem si per Belgum, aut Mediolanum iter habeat, potest inter Nativitatem Christi, et Purificationem, in Belgio sabbatis, Mediolani verò quatuor primis diebus Quadragesimæ carnibus vesci. Sanch. Suar. Bon. p. 6. n. 61.

« 2. Si quis ex Diœcesi Catholica, v. g. Hildesio, ubi vetus Calendarium adhuc est in usu, veniat in aliam, ubi novum est receptum, v. g. Monasterium, potest, si ibi Quadragesima præteriit, carnibus vesci, ut docet Sanch. loc. cit. Salas n. 69. Bon. n. 49. Less. l. 4. c. 2. d. 8. qui tamen contraria sententiam suadet in praxi, licet hæc tula sit, ut etiam docet Laym.

« Addidi ex Diœcesi Catholica : quia si Catholicus veniat in terras hæreticorum, ubi alii Catholicæ non sunt, tenetur ibi servare novum Calendarium ad vitandum scandalum, et contemptum Ecclesiæ Catholicæ. Vide Laym. l. 1. tom. 4. c. 11. n. 8. »

CAPUT III.

DE MODO, QUO OBSERVANDA SUNT PRÆCEPTA.

DUBIUM I.

An debeant impleri ex charitate?

162. — « RESP. Possunt impleri sine charitate, nisi hanc in substantia includant, v. g. præceptum dilectionis Dei. Ratio est, quia tantum præcipitur substantia actus inclusi in præcepto, v. gr. ut honorentur parentes; non autem finis, aut modus præcepti, ut docet S. Th. 1. 2. q. 100. art. 10. Interim certum est, requiri charitatem in operante, ut impletio præcepti sit meritoria, juxta illud 1. Cor. 13. Si linguis hominum loquar, etc. S. Th. Suar. Sanch.

Unde resolvuntur sequentes Casus :

« 1. Si quis jejunet, vel intersit Sacro ob vanam gloriam, vel etiā ut furetur, potest nihilominus implere præceptum, etiam per actum ex circumstantiis peccaminosum, quia implet substantiam illius præcepti, licet peccet contrà aliud, cui finis ille malus opponitur, ut docet Sanch. 1. mor. c. 14. Laym. l. 1. t. 4. n. 6. Card. de Lugo disp. 22. sect. 2. n. 23. * (Cum Salm. de Leg. cap. 2. num. 147 et 148.)

« 2. Simili ratione impletur votum, juramentum Deo factum, poenitentia Sacramentalis, licet actus ipse sit peccatum, ibid ll. cc. * (Nota tamen h̄c prop. damn. ab Alex VII. n. 14. : Qui facit Confessionem voluntariè nullam, satisfacit præcepto Ecclesiæ.)*

DUBIUM II.

An ad impletionem præceptorum requiratur intentio iis satisfaciendi?

163. — « RESP. Quod non * (Requiritur tamen intentio faciendo illud quod est præceptum, ut Salm. c. 2. n. 139. cum Bus. infrâ Dub. IV.) * Ita sentit Sanch. Vasq. 1. 2. q. 100. art. 9. et alii communiter. Ratio est, quia lex tantum præcipit liberam operis externi executionem, v. g. auditionem Sacri, non autem, ut alio peculiari actu quis velit, vel intendat præcepto satisfacere, sive, ut alii loquuntur, præcepta non obligant ad obedientiam formalem, hoc est, ut illud fiat, quia præcipitur, sed tantum ad materialem, sive, ut fiat, quod præcipitur. Vid. infr. l. 3. tr. 3. c. 1. dub. 3.

Unde resolvuntur sequentes Casus :

« 1. Qui alicujus præcepti immemor, illud implevit, v. gr.
» ignorans esse diem festum, liberè tamen interfuit Sacro, is
» satisfacit. Neque, ut quidam volunt, necesse est, ut postea intel-
» ligens diem festum velit tunc satisfacere per Missam auditam,
» quia implevit substantiam actus præcepti. *S. Th. Henr. Fill.*
» *t. 3. c. 7. q. 7.*

« 2. Is votum, juramentum, et pœnitentiam Sacramentalem
» verè implet, qui opera promissa, vel injuncta exequitur, etsi
» non habeat intentionem implendi : modo tamen non applicet
» ea pro aliâ re. Ratio est, quia vota, etc. sunt leges quasi pecu-
» liares, quas homo sibi, vel alteri imponit, undè tantum obli-
» gant ad substantiam actus. *Suar. Azor. Less. Laym. n. 6.* »

DUBIUM III.

An satisfaciat præcepto, qui faciens opus, expressè
intendit per illud non satisfacere ?

164. — « RESP. Satisfacit. Ità *Suar. Val. Vasquez loc. cit. et*
Less. l. 2. c. 7. dub. 10. contrà *Navar. Azor.*, etc. Ratio est,
» quia præcepta tantùm obligant ad substantiam operis injuncti :
» ergo, illà positâ, non est in potestate operantis ut non satisfa-
» ciat. Nec refert 1. quod actus non operentur ultra intentionem
» agentis : quia id intelligitur, quandò est in potestate operantis,
» v. g. satisfacere, vel non. Nec 2. quod si debet alteri centum,
» non satisfaciat obligationi, si liberali donatione det ducentos.
» Nec 3. quod voto obligatus ad recitandum Rosarium, si recitet
» animo non implendi, non satisfaciat. Ratio est, quia hæc, et si-
» miles obligationes proveniunt ex voluntate promitténtis, qui
» sicut ab initio debitorem se liberè constituit, sic in debito liberè
» permanere potest : obligatio autem parendi legi provenit ex
» voluntate Legislatoris, ideoque non extenditur ultra ejus inten-
» tionem et voluntatem, nempe ultra substantiam operis præcepti.
» *Kon. n. 309. v. Lessius loc. cit. et Laym. h.c. (Et sic tenet sen-*
» *tentia communissima cum Tournely, Pontas, Suar. Vasq. Va-*
» *lent. Salm. etc.) Vide l. 4. n. 176.* »

Unde resolvuntur sequentes Casus :

« 1. Sacerdos, qui legit Horas non eâ devotione, quâ voluit,
» ideoque proposuit ad satisfaciendum præcepto repeteret : etsi
» deinde non repeatat, satisfecit tamen præcepto. *Suar. Kon.*
» *Card. de Lugo, etc.*

« 2. Audiens Sacrum die festo, quod scit esse ultimum (vel,
» si non sit ultimum, intendens non audire aliud), licet inten-
» derit non satisfacere, verè tamen satisfecit præcepto de au-
» diendâ Missâ ; etsi peccarit contra aliud præceptum, quo quis
» tenetur esse subditus Legislatori. *Card. de Lugo, loc. cit.*

DUBIUM IV.

An ad impletionem præceptorum requiratur intentio, seu voluntas faciendi id quod præceptum est?

165. — « RESP. Quod sic. Ratio est, quia, cum lex detur ho-
» minibus, non brutis, ideoque humano modo sit implenda,
» hinc impletio omnis præcepti, sive humani, sive divini debet
» esse actus humanus conjunctus cum libertate, et voluntate ope-
» rantis, id est, ut velit, sive intendat facere hoc, quod est præ-
» ceptum, v. gr. audire Sacrum, jejunare, etc. Est communiss.
» *Vid. Vasq. l. 2. q. 100. a. 9. Suar. Sanch.*

Unde resolvuntur hi Casus :

« 1. Qui audivit Sacrum die festo ebrius, dormiens, aut impos-
» suī quomodocumque, aut nescius quid aggredieretur, aut vellet
» facere, tenetur postea compos suī factus audire aliud Sacrum.
» *Suar. Sanch. Salas d. 9. n. 32.*

« 2. Is, qui audivit Sacrum, jejunavit, etc. prorsus violenter
» coactus, non satisfecit; non enim fuit actus humanus defectu
» voluntarii. *Vasq. Suar. Azor. Fill. n. 232.*

« 3. Dixi prorsus violenter; quia, si famulus, v. gr. metu domini,
» aut puer metu magistri, Sacrum audiat (esto non sit auditurus,
» si magister abesset) is, etsi perversâ voluntate illâ peccet, præ-
» cepto tamen satisfacit. Ratio est, quia metus non tollit liberta-
» tem. *Sanc. Salm. loc. cit. Laym. l. 2. t. 4. c. 4. n. 12.*

« 4. Recitans Horas solâ intentione legendi, vel addiscendi
» non satisfacit ; uti nec ille, qui vadit ad Sacrum tantum, ut
» oculos pascat, cum alio colloquatur, vel expectet amicum. *Card.*
» *de Lugo loc. cit. n. 23.*

« 5. Nec satisfacit is, qui tantum fictè confitetur, v. g. orat, etc.
» quia non ejus fictio, sed opus præceptum est.

DUBIUM V.

An dupli præcepto, uno actu, vel diversis actibus
eodem tempore possit satisfieri ?

166. — « RESP. 1. Uno actu diversa præcepta simul im-
» pleri possunt, nisi aliud colligatur ex mente præcipientis.
» Patet ex praxi quotidiana : qui enim obligatur ad Horas ratione
» Ordinis, et Beneficii, satisfacit unâ recitatione. *Sanc. l. 1.*
» *c. 14. Salm. Bonac. p. 10.*

Unde resolvuntur hi Casus :

« 1. Cum Dominica, et festum incidunt in eundem diem, non
» teneris audire duo Sacra.

« 2. Votum, et Pœnitentia in Confessione injuncta plerūque non impletur per actum alias debitum : quia hæc plerūque non est mens voventis, et Confessoris. Vid. *Suarez l. 4. in 3.*

» *p. Sanch. 1. mor. c. 14.*

« Dixi plerūque; quia subinde Confessarii injungunt opus alias præceptum.

« 3. Qui alteri ex pluribus obligationibus debet centum, v. gr. non satisfacit, si semel dat centum : quia in debitis justitiae attenditur æqualitas rei ad rem; non potest autem unum centum æquale esse debitis plurium centum. Unde in his alia est intentio, et mens se obligantis. *Sanch. Salas loc. cit.*

« Resp. 2. Potest quis eodem tempore diversis actibus dupli præcepto satisfacere, dummodo unum non impedit alterum. Est communis. Et ratio est, quia plerūque temporum diversitas non præcipitur. *Suar. Az. p. 1. l. 7. c. 5. Sanch. lib. 1. c. 14.*

Unde resolves :

« 1. Potest quis eodem tempore audire Missam in festo præceptam, et simul legere Horas, vel alias orationes voto, aliave ratione debitas. *Bonac. p. 10. n. 8.*

« 2. Potest item qui tenet audire duas missas, eas audire simul, imo etiam tres, ut docent aliqui, dum simul in pluribus Altaribus celebrantur. *Sanch. 1. mor. c. 14. 12. Major in 4. dist. 18.*

DUBIUM VI.

An qui uno actu violat plura præcepta, committat plura peccata?

167. — « RESP. Si violet præcepta materialiter tantum diversa, ita ut, licet sint plurium Legislatorum, habeant tamen motivum formale idem, et versentur circa materiam eamdem numero cum iisdem circumstantiis, unum tantum peccatum committit; Siverò præcepta sint formaliter diversa, ob motiva proxima specie distincta, vel versentur circa materiam numero diversam, committit plura peccata : quia sunt obligationes, et malitiæ diversæ. Ita *Sanchez lib. 9. de matrimo. dist. 15. Vasq. 1. 2. dist. 19. Salmant. C. de Lug. d. 16. n. 245.* * (Vide dicenda l. 5. n. 3.) *

Unde resolvitur :

« 1. Qui non jejunavit die vigiliæ incidentis in Quadragesimam, aut neglexit Sacrum festo incidente in Dominicam, unicum commisit peccatum, salisque est confiteri de jejunio, et Sacro uno; quia his præceptis unica est ratio formalis, et motivum proximum, v. gr. in priore maceratio carnis, in posteriore cultus Dei. *Laym. Sanch. Card. de Lugo loc. cit.*

« 2. Qui violat votum, et juramentum, vel votum, et præceptum Ecclesiæ de eâdem re, duplum malitiam committit, ac proinde id in Confessione explicandum est : quia voti observatio præcipitur, ut fides Deo debita servetur; juramenti autem, ne Deus vocetur in falsum testem : et sic duæ sunt hæc rationes formales; uti et sunt in omissione Missæ, quæ et propter festum, et ex injunctâ penitentiâ audire debet. *Card. de Lugo loc. cit.*

« 3. Si ligatus cum ligata adulteretur, duplex peccatum injustitiae committit, unum contrâ propriam uxorem, alterum contrâ maritum adulteræ : uti etiam si quis uno actu occidat pluræ res, sunt plura homicidia, quia in istis materia est numero diversa. *Laym. l. 1. t. 2. c. 10. n. 3. Sanch. Card. de Lugo loc. cit.*

CAPUT IV.

QUÆ EXCUSENT A TRANSGRESSIONE PRÆCEPTI.

DUBIUM I.

An ignorantia excuset?

168. An ignorantia invincibilis excuset? — 169. An detur ignorantia invincibilis, etiam circa Præcepta juris naturæ? usque ad 175. — 174. An ignorantia excuset a pœnâ annexâ Legi?

168. — « RESP. Si sit invincibilis, excusat; quia nemo peccat, nisi actu voluntario; hic autem cognitionem presupponit. Si autem sit vincibilis, et culpabilis, non excusat; qualis est, cum poteras, et tenebaris scire, aut discere, et in mentem veniebat dubitare; nec studiisti intelligere. *S. August. S. Th. Sanch. 10. mor. c. 6. et cæteri communiter, contrâ Palaum.*

Unde resolvitur :

« 1. Si quis die jejunii, nihil cogitans de præcepto, coenet, aut carnes comedat, non peccat: similiter in aliis, ut si occidas hominem putans esse feram. *Bonac. quest. 8. p. 3.*

« 2. Si in aliquâ re tantum advertas malitiam unius generis, illam solam contrahis; ut v. gr. si quis cognoscat fœminam, quam scit non esse suam, ignorat autem esse consanguineam, is fornicationem tantum, vel adulterium committit, non incestum. *Laym. l. 1. tom. 2. t. 4. Bonac. loc. cit.* »

169. — Quæritur inde, an ignorantia excuset a pœnâ Legi annexâ? Respondeatur ex *Laym. l. 1. Tract. IV. cap. 20.* quod, qui ignorat inculpabilitatem Legem, excusat a culpâ, et ab illius pœnâ. E converso qui scit legem, sed ignorat pœnam illi annexam, minimè excusat a pœnâ. Ita *Laym. cum communi ib. n. 6.* Excipitur 1. Si pœna sit gravissima excedens meritum criminis. 2. Si sit censura Ecclesiastica, quam ignorantes non incurunt, nisi ignorantia sit crassa, seu culpabilis, ut docet *Laym. cum communi de Cens. c. 5. n. 7.* Et constat ex c. 2. de Const. in 6.